

[Første næstformand]

Hansen (FK), Berlau (FK), Kurt Frederiksen (FK) og Jørgen Tved (FK) har meddelt mig, at de til arbejdsministeren ønsker at stille følgende:

Forespørgsel.

»Hvilke oplysninger kan regeringen give om sin holdning til Fælles Kurs' dagsorden fremsat under forespørgslen om arbejdsløsheden (F 21) den 25. februar 1988?«

(Forespørgsel nr. F 43).

Medlemmer af Folketinget Preben Møller Hansen (FK), Berlau (FK), Kurt Frederiksen (FK) og Jørgen Tved (FK) har meddelt mig, at de til statsministeren ønsker at stille følgende:

Forespørgsel.

»Hvilke oplysninger kan regeringen give om sin holdning til Fælles Kurs' dagsorden fremsat under forespørgslen om regeringens evne til at fortsætte (F 31) den 25. februar 1988?«

(Forespørgsel nr. F 44).

Medlemmer af Folketinget Jørgen Tved (FK), Berlau (FK), Kurt Frederiksen (FK) og Preben Møller Hansen (FK) har meddelt mig, at de til industriministeren ønsker at stille følgende:

Forespørgsel.

»Hvilke oplysninger kan regeringen give om sin holdning til Fælles Kurs' dagsorden fremsat under forespørgslen om dansk værftsindustri (F 20) den 19. januar 1988?«

(Forespørgsel nr. F 45).

Den første sag på dagsordenen var:

1) Tredje behandling af lovforslag nr. L 137:

Forslag til lov om ændring af lov om Statens Uddannelsesstøtte.

Af undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder).

(Fremsat 13/1 88. Første behandling 22/1 88. Betænkning 17/3 88. Anden behandling 22/3 88. Tillægsbetænkning 22/3 88. Ændringsforslag nr. 13 af 23/3 88 uden for tillægsbetænkningen af undervisnings- og forskningsministeren).

Der var stillet 12 ændringsforslag i tillægsbetænkningen.

Uden for tillægsbetænkningen var der stillet 1 ændringsforslag af undervisnings- og forskningsministeren (se nedenfor).

Ændringsforslag

Af undervisnings- og forskningsministeren:

Underændringsforslag til ændringsforslag nr. 3

13) I den under nr. 3 foreslåede nye affattelse af § 3, stk. 3, indsættes efter 2. pkt. som nyt punktum:

»Heri indgår forbrugt støttetid, som efter § 9, stk. 5, ikke medregnes ved opgørelsen af den støtteberettigede studietid.«

Bemærkninger

Til nr. 13

Der henvises til mit svar på udvalgets spørgsmål 20 (omdelt under L 137 – bilag 23). Det i underændringsforslaget anførte § 9, stk. 5, er det nye stykke, som i tillægsbetænkningen er anført under ændringsforslag nr. 8.

Ændringsforslagene sattes først til forhandling.

Forhandling

Erling Olsen (S):

Først vil jeg sige, at jeg ville ønske, vi havde råd til at stemme for SF's underændringsforslag; det har vi desværre ikke, men det er meget sympatisk.

Dernæst vil jeg sige, at ved disse ændringsforslag er der sket to vigtige ting. Den ene er, at vi har humaniseret undervisningsministerens klippekortsystem. Hvor det i sin oprindelige form var todelt og tænkt som et styringsinstrument, der skulle bringe folk væk fra de længere uddannelser og hen på de kortere, er det nu blevet til noget, der giver øget fleksibilitet og mulighed for det, der oprindeligt blev kaldt færdiggørelsesstipendier.

Derudover har vi fået løst problemerne om overgangsordninger, således at ingen, der er i systemet den 15. marts 1988, stilles ringere, og vi har fået taget stilling til det, der stod åbent: om man skulle have den gamle regel med sædvanlig studietid plus et år eller man skulle have

[Erling Olsen]

en ny regel, som hed: Normeret studietid plus dispensationer. Vi er endt på normeret studietid plus dispensationer og har i dispensationerne fået statueret, at det også gælder for folk, der tager del i arbejde i råd og styrende organer.

Skal vi prøve at sige meget kort, hvad det er, der er sket, så ser man i dag: Sædvanlig studietid plus automatisk et år. Nu siger vi: Normeret studietid plus maksimalt et år på dispensationer, og i disse dispensationer gælder så omprøver, hvis man ikke har bestået, og tidlige studeskift.

Det vil sige, at den første indskrænkning af støtteperioden er sket ved, at i stedet for, at man havde dette automatiske såkaldte fjumreår, har man nu alene et ekstra år i tilfælde af studeskift, eller hvis man er gået op til en eksamen, man ikke har bestået.

Men nok så vigtigt er det, at vi er gået fra sædvanlig studietid til normeret studietid, og det signal vi har givet de uddannelsessøgende ved dette, er: Nu får I nogle flere penge – og dette her koster staten ca. 1 mia. kr. til næste år; det bliver nok det realistiske tal – til gengæld forventer vi så, at I begynder studierne tidligere end nu, og at I gør dem færdige hurtigere end nu. Det er en handel, kan man sige, mellem det offentlige og de uddannelsessøgende. De uddannelsessøgende får på kort sigt 1 mia. kr. mere, men staten vil i løbet af nogen tid spare et meget stort beløb ved, at systemet bliver bedre udnyttet, og navnlig vil Danmark få et vældigt skub fremad, hvis folk kan begynde studierne tidligt, få dem afsluttet i en fart og i det hele taget få gjort noget ved dem.

Connie Hedegaard (KF):

Det er simpelt hen ubegribeligt, så travlt forligspartierne har haft med ikke at stå tilbage for hinanden udi overbud, og alligevel har det nu vist sig, at man ved de sidst tilkomne ændringsforslag ikke har kunnet holde sammen på flertallet.

SF så sig, da det kom til stykket, nødsaget til at komme med underændringsforslag til de ændringsforslag, det selv var medforslagsstiller til – de studerende skal trods alt stadig væk kunne se forskel.

Alene de senest tilkomne ændringsforslag betyder merudgifter på anslået mere end 300 mio. kr. om året, så når hr. Erling Olsen siger,

som han netop gjorde, at vi får en SU-reform, der koster 1 mia. kr., er det ifølge de gamle tal. Vi er faktisk oppe på 1,3 mia. kr. Det er ikke mærkeligt, at det tog et par timer at få afgivet betænkning i Undervisningsudvalget, og vi må sige, at vores indtryk faktisk er, at forslagsstillerne knap nok selv kender konsekvensen af det, de foreslår.

Det er f.eks. forbløffende, at man, samtidig med at man nu giver studerende 36.000 kr. i stipendier om året, finder det nødvendigt også at indlægge så meget elastik i det antal år, hvori man kan få SU, at man for disse efterhånden alt i alt mere end 1,3 mia. kr. mere om året til SU-området ikke reelt får strammet reglerne for, hvor længe man kan modtage uddannelsessøtte.

Formålet med at bruge disse mange hundrede millioner kroner burde dog være, at flere blev animeret til at gennemføre studierne på den normerede tid. Det er ikke specielt fantasifuldt blot at forhøje de gældende satser. Vel er der her reminiscenser fra klippekorttiden, men det, man fra flertallets side lægger op til, ligger alligevel milevidt fra både Knud Larsen-udvalgets og regeringens oprindelige forslag, hvorfor vi heller ikke kan støtte dem af ændringsforslagene, der refererer til klippekortsystemet.

Vi må afvise flertallets ændringsforslag. Vi synes faktisk, de er temmelig tåbelige, og vi synes, det er pinligt, at man her i allersidste øjeblik har set sig nødsaget til at komme med merudgifter på 300 mio. kr. alene for ikke at stå tilbage for SF.

Rahbæk Møller (SF):

De fleste af de problemer, der var i ministerens lovforslag, er nu løst. Den jernhårde bestemmelse om, at man kun kunne få støtte i normeret studietid, er nu blødt op, så man ikke alene kan få dispensation som sædvanlig på grund af sociale årsager og studentpolitisk arbejde, men også i op til 1 år for tidlige studieskift og for omprøver. Det er en klar fordel.

Ligeledes er overgangsbestemmelserne ændret, således at ingen nuværende studerende bliver ramt.

På ét punkt er der dog ikke sket en tilstrækkelig forbedring, og jeg tænker på rådighedsbeløbet. På grund af dels bortfaldet af statskautionserede lån, dels den manglende dyrtidsregule-

[Rahbæk Møller]

ring fra 1986-87-niveau til 1988-89-niveau sker der jo et fald i de studerendes rådighedsbeløb på 3.700 kr. om året. Jeg skal understrege, at det kun gælder for de studerende, der er fyldt 22 år.

Socialdemokratiet og De Radikale foreslår dette problem løst alene for dem, der i dag er fyldt 22 år, men altså ikke for kommende generationer. Det synes vi er et meget uheldigt skel at drage mellem generationerne. Derfor har vi foreslået, at man forhøjer lånebeløbet med 2.000 kr. for alle studerende og så lader dem, der er fyldt 22 år, tjene det resterende beløb uden at gå ned i stipendium. Det er ikke en dyrere, det er en mere retfærdig løsning.

Jeg vil dog understrege, at hvis det skulle ske – og det er jo muligt, at Folketinget forkaster vores løsningsmodel – vil vi naturligvis stemme for Socialdemokratiets og De Radikales forslag.

Jørgen Estrup (RV):

Op til en sådan reform af Statens Uddannelsesstøtte må der nødvendigvis blive megen debat om detaljer, og det har også præget den forløbne tid.

Fire hovedproblemer har præget debatten, og det er glædeligt, at vi i dag kan konstatere, at vi på alle punkter har løst problemerne og levet op til den beslutning, som Folketinget tog i april.

Vi har ændret det klippekort, som regeringen oprindeligt foreslog, sådan at det nu sikres, at der bliver stipendier fra starten i hele den normerede studietid. Vi har indfriet løfterne om dispensationer, sådan at der bliver den hidtidige dispensationsadgang plus en adgang til studieskift tidligt i studierne plus en begrænset adgang til omprøver, dog sådan, at de to nye ting i dispensationspraksis ikke kan overstige 12 måneder.

Det tredje problem har naturligvis været, hvordan nuværende studerende skulle placeres ind i det kommende støttesystem. Her kan man i hvert fald understrege, at ingen af de nuværende studerende bliver ringere stillet i det nye system. Det gælder i relation til spørgsmålet om såvel indplacering som studietider og adgangen til at få statsgaranterede lån fortsat i 1-2 år; det sidste er altså en ordning, som uddør med de pågældende.

Endelig er der så det fjerde problem, som har været vanskeligt at løse, nemlig at rådighedsbe-

løbet for nogle studerende i de videregående uddannelser, hovedsagelig ældre studerende, kunne falde med indtil 15 pct. Det er et problem, som eksisterer for dem, der allerede har det høje rådighedsbeløb, men som ikke vil føles af nye studerende, og derfor har Det Radikale Venstre og Socialdemokratiet foreslået, naturligvis ikke at de nuværende studerende skal gå ned i rådighedsbeløb, men at også denne ordning uddør med de pågældende. Det mener jeg sikrer en fuldt rimelig og retfærdig model, og derfor kan vi ikke stemme for SF's forslag. Vi mener, at vi i alt væsentligt har sikret, at ingen føler, at de bliver ringere stillet.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

På en eller anden måde er det en trist dag i dag. Jeg synes også, den må være trist for Det Radikale Venstre.

Det Radikale Venstre fremsatte et forslag, som var meget dyrt. Men det kunne partiet måske forsvare, fordi det synes, at det på andre punkter holder pænt tilbage og hjælper regeringen med at holde tilbage. Så sker der det, at SF naturligvis ikke kan udholde, at der er nogle, der ikke får alle deres ønsker opfyldt, og så byder SF over, hvorefter Socialdemokratiet farer sammen af skræk. Uha, tænk, om der var nogen, der kunne sige, at SF ville solde mere end Socialdemokratiet; det kan Socialdemokratiet ikke holde til. Og så forstår jeg godt Det Radikale Venstre, som føler, at partiet er ved at miste ophavsretten til hele forslaget, hvorfor hr. Jørgen Estrup på sit partis vegne også er nødt til at gå med, og så kom det altså til at koste flere hundrede millioner mere end den milliard, det i forvejen ville koste, samtidig med at det ødelægger det eneste tilbageværende positive sigte i reformen, nemlig at vi i det mindste for disse merudgifter fik en opstramning af studietiden, ganske som bl.a. Socialdemokratiets nye formand har forlangt den ene gang efter den anden, når han har sagt: »Vi må også stille krav til de studerende«, når han bakker op, at vi afkorter studier, osv. Det perspektiv er nu stort set forsvundet.

Jeg skal nok gøre, hvad jeg kan for at samle det op, når tingene skal administreres, men jeg er jo nødt til at overholde den lov, som her bliver vedtaget, og det garanterer jeg for at jeg naturligvis gør. Det betyder imidlertid, at det san-

[Undervisnings- og forskningsministeren]

delig er blevet svært at bevare sigtet, som var at opstramme de alt for lange studietider.

Det, vi har været vidner til, er vel i virkeligheden en lille øvelse i, hvordan det vil være, hvis man har en S-SF-regering – SF, som ikke kan tåle at sige nej til noget som helst ønske, der fremsættes af nogen som helst, og så Socialdemokratiet, som ikke tør stå tilbage! Hvor er det trist! Jeg er sikker på, at Socialdemokratiets formand mente, hvad han sagde, da han under valgkampen erklærede, at Socialdemokratiet slet ikke skulle være gået ind i dette her. Jeg er sikker på, at hr. Lykketoft privat siger, at det er fuldstændig tåbeligt, hvad Socialdemokraterne her har været med til, og at de aldrig ville have gjort det, hvis de havde haft regeringsmagten. Men de kan altså ikke stå tilbage for SF. Der er et kissejav om, hvem der kan overbyde mest.

Skatte trykket sættes i dag op med 0,2-0,3 pct., og det skal danske børnefamilier, pensionister og almindelige mennesker her i landet betale. Det er det, vi fejrer her i dag.

Erling Olsen (S):

Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at dette forslag indebærer en betydelig opstramning af studietiderne i forhold til, hvordan det er i dag. For det første falder adgangen til statsgaranterede lån ud over den normale støtteperiode væk. For det andet er der ikke noget med en automatisk forlængelse af støtteperioden med ét år. Nu kræves der, enten at man har haft studieskift, eller at man er dumpet til en prøve. Første stramning er fjernelsen af de statsgaranterede studielån ud over støtteperioden. Anden stramning er den, som går ud på, at der ikke er et automatisk fjumreår. Der kræves tidlige studieskift, og der kræves, at man går om til en eksamen, man ikke har bestået. Tredje stramning er, at i stedet for som kriterium at have den sædvanlige studietid går man nu ned til den normerede studietid. Derfor ligger der en betydelig stramning i dette. Og hvis vi endelig skal tale om udgifter – hvad ville vi have gjort, hvis vi havde regeringsmagten, spørger undervisningsministeren – så havde vi selvfølgelig gennemført vores eget forslag, der var statsfinansielt neutralt, men det faldt her i Folketinget, og så sluttede vi os til det radikale forslag, fordi det var det, der bedst løste opgaven, når vores ikke kunne vedtages. Hvad bruger vi på det? Ja, man kan drøfte, om det er 1 mia. kr. eller 1,2

mia. kr., men det er i hvert tilfælde ikke de 1,5 mia. kr., som regeringen nu vil lempe formueskatten med.

Og når vi kigger lidt på det, må vi spørge: Hvad bidrager mest til Danmarks fremtidige økonomiske vækst, at lette formueskatten for de mennesker, der har en stor formue, eller at opbygge en menneskelig formue inde i hoderne på de unge, der søger uddannelse? Vi holder på det sidste.

Rahbæk Møller (SF):

Jeg skal gøre det kort, for jeg kan helt tilslutte mig det, som hr. Erling Olsen sagde. Men jeg vil da godt føje til – når ministeren nu siger, at det koster så mange penge – at de enkelte studerende får ikke mere at bruge – tværtimod, ser det ud til. Det, der vil ske, er, at de får en mulighed for og et incitament til at passe deres studier bedre. Jeg tror, ministeren vil give mig ret i, at dårligt brugte, halvbrugte, studieår er dyrere end effektive studier for de studenter, der har mulighed for at passe deres ting. Derfor tror jeg, at dette vil vise sig at være en ren besparelse i modsætning til – som også hr. Erling Olsen nævnte det – den nedsættelse af formueskatten, som regeringen nu lægger op til.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

I Sverige har den socialdemokratiske undervisningsminister foreslået, at uddannelsesstøtten sættes op til 13.000 kr. – 13.000 kr.! Det tal vil jeg godt lade hænge lidt i luften, for det illustrerer, hvor uansvarligt det danske Socialdemokrati er blevet, sammenlignet med det regeringsbærende svenske socialdemokrati. Derudover har man i Sverige foreslået, at de penge, man kan låne ud over de 13.000 kr., skal man betale tilbage, i visse tilfælde over 30 år. Det viser igen forskellen mellem de svenske socialdemokrater, der gør det, som nogle kloge danske socialdemokrater siger man skal, nemlig stiller krav. Men de danske socialdemokrater er nogle karklude!

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslagene.

Afstemning

Underændringsforslag nr. 13 uden for til lægsbetænkningen af undervisnings- og forskningsministeren

vedtoges enstemmigt med 115 stemmer.

Underændringsforslag nr. 4
forkastedes, idet 21 stemte for, 94 imod.

Ændringsforslag nr. 3 med den foretagne
ændring
vedtoges med 67 stemmer mod 49.

Ændringsforslag nr. 1
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2
forkastedes, idet 21 stemte for, 93 imod.

Ændringsforslag nr. 5 og 6
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 7
forkastedes uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 8-10
vedtoges uden afstemning.

Underændringsforslag nr. 12
forkastedes uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 11
vedtoges med 65 stemmer mod 49.

Lovforslaget som helhed sattes derefter til
forhandling.

Forhandling

Jørgen Estrup (RV):

For Det Radikale Venstre er dagen i dag en mærkedag. Det er godt to år siden, vi i Det Radikale Venstre startede arbejdet på at gennemføre en reform af Statens Uddannelsesstøtte. Vi gjorde det i lyset af en lang række åbenbare og stærkt kritiserede mangler ved det eksisterende støttesystem: bundløse gældsbyrder, erhvervsarbejde i et omfang, som medførte deltidsstudier, uholdbart lange studietider og ineffektiv udnyttelse af uddannelsessystemet, spekulation i at undgå forældreafhængighed – for blot at nævne de værste. Det er disse mangler, vi får gjort op med og fjernet i dag, når Folketinget nu om lidt vedtager SU-reformen. Derfor er der grund til glæde blandt de studerende på uddan-

nelsesinstitutionerne og hos alle, der mener, at et velfungerende uddannelsessystem er den bedste investering i Danmarks fremtid.

Jeg vil godt benytte lejligheden her til at takke Socialdemokratiet og Socialistisk Folkeparti og specielt deres ordførere for det arbejde, vi har været igennem, og for støtten til reformen, men også for konstruktive bidrag og ikke mindst for et meget sagligt og loyalt samarbejde.

Undervejs har der været mange skeptiske og kritiske røster. Det vil gå ud over de nuværende studerende, har nogle frygtet. Det bliver for disciplinerende, har andre påstået. De holder nok ikke, hvad de lover, har pessimisterne anført. Og samtidig er der her i Folketinget snakket om overbud og julegaver til de studerende. Derfor er det en særlig tilfredsstillende konstatering, at det forslag, som nu vedtages, på alle punkter lever op til Folketingets vedtagelse af Det Radikale Venstres beslutningsforslag fra april sidste år, herunder, at ingen nuværende studerende stilles ringere i det nye støttesystem.

Reformen er en forbedring af de studerendes vilkår, men det er ikke en forøgelse af de studerendes levestandard. Det samlede rådighedsbeløb, som den enkelte studerende kan disponere over, fastholdes lige netop. Den store forbedring for de studerende består i, at pengene nu ikke længere skal skaffes gennem overdrevne mængder af erhvervsarbejde og dyre statsgaranterede banklån. Denne ændring gør det muligt for de studerende at koncentrere sig om deres uddannelse. Der er ikke længere nogen grundelse for at læse på deltid, da støttesystemet muliggør fuldtidsstudier, og derfor kan der samtidig ske en tiltrængt opstramning af studietiderne. Den normerede studietid er ikke længere gusten teori. Normeret studietid bliver fremover den tid, uddannelsen typisk tager, og derfor den periode, støtten gives i.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Bør vi ikke give dem, der lytter interesseret, en chance? Værsgo.

Jørgen Estrup (RV):

Af kritikerne er det blevet hævdet, også i dag, at dette ikke var, i hvert fald ikke i tilstrækkeligt omfang, en reform af uddannelsesstøtten. Hvis man ønsker at fastholde dyre banklån, hvis man finder, at erhvervsarbejde i studietiden er

[Jørgen Estrup]

et gode i sig selv, og hvis man lægger vægt på en egentlig disciplinering af studierne, må man naturligvis nå til den konklusion.

Finder man derimod, at snævre grænser for gældsbyrderne, begrænsning af de studerendes erhvervsarbejde, fuldtidsstudier og afkorting af studietiderne er afgørende målsætninger for et nyt støttesystem, så er dette forslag den reform, som har været efterlyst i den sidste halve snes år.

I Det Radikale Venstre nærer vi ikke tvivl om, at brugerne af det nye støttesystem vil vide at værdsætte det efter fortjeneste.

Det er også blevet hævdet, at det nye støttesystem var urimelig dyrt. Det er dyrt, det er der ingen grund til at skjule. Men om det er urimeligt, kan kun vurderes ud fra det, man får for pengene. Sammenligner man med det forslag til ny SU-lov, regeringen fremsatte for godt et år siden, kan forskellen sammenfattes i tre punkter – hvis ellers undervisningsministeren har tid til at høre. . .

Første næstformand (Knud Østergaard):

Det afgør formanden.

Jørgen Estrup (RV):

Det håber jeg så han har. Godt 40 pct. af merudgiften skyldes, at reformen har lavtforrentede studielån og tilsvarende altså få studie-gældsproblemer. Godt 30 pct. af merudgiften skyldes, at reformen giver fuld støtte i hele den normerede studietid modsat regeringens forslag. Godt 20 pct. af merudgiften skyldes, at reformen sænker alderen for forældreafhængighed fra 20 år til 19 år.

Altså mindre gældsbyrder, mindre erhvervsarbejde med deraf følgende mere effektive studier og endelig mindre afhængighed af forældrenes forhold for de studerende. Det er fremskridt, som efter Det Radikale Venstres opfattelse er pengene værd.

På en dag, hvor alle burde være glade, er det naturligvis en smule ærgerligt, at regeringspartierne med ministeren i spidsen har valgt den fornærmede holdning. Det er lidt umodent, at man ikke kan leve med, at det er Det Radikale Venstres model i stedet for regeringspartierne, der danner grundlag for reformen, men det kan vi andre jo ikke gøre noget ved. I sidste ende er det også værst for ministeren og regeringspartierne selv, og det skal i hvert fald ikke ødelægge glæden og tilfredsheden hos os andre.

Connie Hedegaard (KF):

Når børn spiller matador, er det meget muntert at iagttage, hvordan de med papirpenge forsøger at overbyde hinanden ved at kaste sig ud i vilde projekter, hvor million efter million sættes på højkant.

Men den samme leg er knap så underholdende endsige uskyldig, når det er landets største oppositionsparti, der boltrer sig. Faktisk har vi under forhandlingerne fra konservativ side fået indtryk af, at det for Socialdemokratiet for enhver pris gjaldt om at overbyde regeringen samt om ikke at stå tilbage for presset og overbudet fra SF.

Da regeringen viste sig villig til at ofre godt og vel ½ mia. kr. på de studerende, hvor vi jo skal huske, at Socialdemokratiet oprindelig foreslog en udgiftsneutral reform, hoppede man straks med på De Radikales og SF's forslag om at bruge en hel milliard. Havde regeringen oprindelig foreslået, at vi skulle bruge 1 mia. kr., havde vi formentlig om lidt vedtaget en SU-reform på et par milliarder.

På grund af det økonomisk urealistiske i det her forslag har vi faktisk ikke ret meget positivt at sige om det. Dog vil vi godt sige, at befordringsgodtgørelsen jo er vores egen idé, hvorfor vi naturligvis er glade for de forbedringer, der ligger her. Også forbedringerne på egenindtægtsområdet er opfyldelsen af nogle konservative ønsker lige så vel som nedsættelsen af forældreafhængigheden, noget, der i øvrigt ikke plejer at være Socialdemokratiets endsige SF's politik. Blot havde vi – igen af økonomiske grunde – fundet det mere realistisk at sætte tingene i kraft i en langsommere takt.

I det hele taget mener vi, at vi med en senere ikrafttræden kunne have undgået en række af problemerne i forbindelse med overgangsordningen, men heller ikke her var oppositionen modtagelig for økonomiske endsige saglige argumenter.

At man er ude på lefleriets overdrev, illustreres af forslaget om en fast forrentning af studielån på 4 pct. Som Danmarks Konservative Studenter skriver i henvendelsen til udvalget, må man ironisk smile ad forslagsstillernes gripende naivitet. Blot stivner smilet, når man finder ud af, hvor dyr denne naivitet er.

Havde man f.eks. haft denne 4-pct.-regel under socialdemokratiske regeringer i 1970'erne og i begyndelsen af 1980'erne, havde studielån

[Connie Hedegaard]

mildest talt været en profitabel forretning. I 1979 ville f.eks. forskellen mellem inflationen og de faste 4 pct. have været 8,3 pct. Først under en borgerlig regering ville forretningen være blevet dårlig.

Selvfølgelig er det da en måde at forsøge at gøre de studerende interesserede i et socialdemokratisk højinflationsfund på, men alligevel. Det er absurd, når beregninger i udvalget viser, at havde denne 4 pct.-regel været gældende for en studerende, der tog studielån på 80.000 kr. i 1973-priser, ville man efter endt tilbagebetaling kun være kommet til at tilbagebetale 72.000 kr.

Jamen det er da for fåbelig en måde at anvende knappe ressourcer på. Det må da være naturligt at gøre studielånsrenten i det mindste diskontoafhængig. Alt andet er pjat, undervurdering af de studerende og i hvert fald en kraftig opfordring til alle studerende uanset behov om at optage lån, om ikke til andet formål så til at placere dem til markedsrente andetsteds.

Hvis vi havde ubegrænsede ressourcer, ville en sådan ordning bare være almindelig idioti, men i en økonomisk situation, der er så alvorlig, at selv ledende socialdemokrater er begyndt at efterlyse økonomisk realisme i egne rækker, er det både hoved- og ansvarsløst.

Hvad mener i øvrigt en hr. Lykketoft om denne socialdemokratiske spendertrang? Hvad mener hr. Svend Auken, som tidligere har tilkendegivet, at netop dette område vist var et af de områder, hvor Socialdemokratiet havde givet for meget? Mon hr. Erling Olsen, ifald han havde haft økonomisk ansvar, f.eks. som minister, ville have kastet sig ud i et sådant projekt?

Hvis svaret er nej, lover det ikke godt for styrkeforholdet i en eventuel S-SF-regering, at det er lykkedes SF i den grad at køre rundt med Socialdemokratiet. Er svaret ja, bliver Socialdemokratiet blot endnu mere utroværdigt i sin økonomiske politik.

Det Konservative Folkeparti afviser lovforslaget. Vi under gerne de studerende en forbedret og mere retfærdig SU. Det har vi også stillet forslag om, der medførte markante forbedringer af satser samt omlægninger med en fornuftig og fremadrettet idé i. Det har vi desværre ikke kunnet få flertal for.

Til gengæld har vi så megen tillid til de studerende, at vi føler os overbeviste om, at de vil

kunne se igennem dette overbudsspil fra flertallets side. Vi tror ikke, at de studerende ser så kortsynet på egne umiddelbare økonomiske interesser, at de er til fals for en milliard, som man ikke behøver at være økonomistuderende for at erkende at selv samme generation kommer til at betale tilbage, og det bliver i hvert fald ikke til en rente på kun 4 pct.

(Kort bemærkning).

Erling Olsen (S):

En socialdemokratisk regering havde gennemført vores statsfinansielt neutrale forslag. Vi har ikke bøjet os for SF i denne sag. Vi har bøjet os for De Radikale. Vi har oven i købet stemt imod et ændringsforslag, der kom fra SF.

Jeg vil i øvrigt sige, at trods denne stærke konfrontation om sagen har vi fået en fuldt fair og saglig behandling i Undervisningsministeriet og god hjælp af Undervisningsministeriets embedsmænd.

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Fru Connie Hedegaard mobiliserer megen forargelse over rentevilkårene for de nye statslån, de nye studielån i ordningen. Jeg skal derfor blot konstatere, at rentehøjden er den samme, som gælder for statslånene i dag.

(Kort bemærkning).

Connie Hedegaard (KF):

Ja, det er den i dag, hr. Jørgen Estrup, hvor vi har en lav inflation og en svag prisudvikling, men det er jo det, der er problemet. Hvorfor ikke lave den samme faste, lave realrente, men dog lave det til en realrente i stedet for en nominal 4 pct.-rente? Man må dog også som økonom kunne indse, at det er rimelig galimatias at lave en fast rente, der er fuldstændig uafhængig af, hvor galoperende en inflation vi måtte have. Det er altså usagligt.

Rahbæk Møller (SF):

Som andre ordførere føler også jeg trang til at notere denne dag som den dag, da vi endelig efter mange år fik en anstændig studiestøtte og fik afskaffet de forhadte banklån, der blev indført af den smalle Venstreregering, og som har bragt mange anstændige mennesker ud i et to-

[Rahbæk Møller]

talt økonomisk uføre. I stedet får vi nu bedre stipendier og i det hele taget bedre forhold at studere under. Det er værd at bemærke. Det er noget, SF har sloget for i mange år.

Når nu ministeren og fru Connie Hedegaard er så ivrige efter at give SF hele æren, kunne vi selvfølgelig være fristede til at tage den, men jeg vil nu i stedet sige: O.k., tak for rosen, men sådan forholder det sig nu altså ikke. Der er tre partier, der har stået sammen om det her. Jeg vil godt ligesom hr. Jørgen Estrup takke de andre partiers ordførere for et godt samarbejde i denne sag. Det har været langvarigt, og det har været detaljeret, men det har fungeret godt. Det vil jeg takke for.

Britta Schall Holberg (V):

I Venstre beklager vi, at det ikke har været muligt at indgå et kompromis om en SU-reform på et rimeligt grundlag og et rimeligt niveau. Årsagen er, at S og SF og De Radikale stædigt har fastholdt en SU-reform, der vil koste merudgifter på over 1 mia. kr. om året, ja, op mod de 1½ mia. kr. efter de ændringsforslag, der nu er stemt ind.

Det kan i høj grad undre, når såvel Socialdemokratiet som De Radikale ellers ofte taler om økonomisk tilbageholdenhed og ingen skatte-stigninger. Socialdemokratiet fremsatte oprindeligt et SU-forslag, der var udgiftsneutralt. Vi er kommet temmelig langt fra denne udgiftsneutralitet i det forslag, der ligger her. Vi erkender, som vi skriver i betænkningssbidraget, at regeringen har opnået store økonomiske resultater, men vi erkender ikke, at vi har råd til at være så flotte med en reform, der vil betyde, at studerende vil få langt bedre forhold end andre unge og mange familier i dette land, og tilmed et forslag, der ikke animerer til at afkorte studietiderne, sådan som vi havde ønsket det.

Jeg noterer mig også De Radikales udtalelser i forbindelse med finanslovens vedtagelse om, at den var udtryk for en uansvarlig økonomisk politik. I dag kalder hr. Jørgen Estrup det umodent, at regeringspartierne ikke stemmer for deres forslag.

Regeringen havde foreslået en reform, der kostede en halv mia. kr. i merudgifter, i forvejen en flot forbedring, nedsættelse af forældreafhængigheden og et fleksibelt klippekortsystem, samtidig med at vi ville animere til et studieforløb, der er mere i overensstemmelse

med de normerede studietider, og en større gennemførelsesprocent. Man kan jo nå målene ad mange veje, hr. Jørgen Estrup.

Det, der ligger her, er blevet dyrere og dyrere under udvalgsarbejdet, og jeg har ligesom en række andre ordførere indtryk af, at SF har trukket de andre partier rundt i manegen til noget, der ligger ud over milliarder, og til en fast rente på 4 pct. De to ændringsforslag, flertallet før stemte ind i § 3, synes jeg næsten er det værste i forslaget. Enhver kan se – det kan vi andre i hvert tilfælde – at der her er tale om en økonomisk urimelighed.

Jeg vil godt sige det så stærkt, at vi i Venstre er rystede over den uansvarlige økonomiske politik, der har kendetegnet de forhandlinger, der har været ført om dette lovforslag. Venstre beklager, at vi ikke kunne opnå en reform, hvor alle partierne var enige. Det kunne ikke lade sig gøre, når man ønsker at føre en sådan økonomisk politik.

Berlau (FK):

1960'ernes og 1970'ernes måde at finansiere uddannelse på har været katastrofal for de mange mennesker, som har ønsket at indgå i et uddannelsessystem. Til gengæld har det været den fedeste fidus, man overhovedet kan forestille sig, hvis man havde været bankaktionær. Det har desværre været sådan, at et flertal her i Folketinget har valgt at gældsætte ungdommen, tvunget den til i mange år endnu at være slaver af den gæld, den måtte oparbejde hos bank- og finansieringsinstitutterne i den periode, hvor den var under uddannelse.

Det har været en overordentlig kedelig periode for de unge mennesker, som i resten af deres tilværelse formodentlig kommer til at trække for bankerne for at tilbagebetale den gæld, politikerne har tvunget dem til at arbejde under. Derfor skal det siges, at det har været med stor tilfredshed, ungdommen har set, at man har ønsket at foretage en revision af netop den måde, man finansierer uddannelser på.

Det er ikke ensbetydende med, at det forslag, vi om et øjeblik skal stemme om, er godt. Efter vores opfattelse indebærer det nøjagtig de samme rodede og uadministrerbare regler, som man havde i det gamle lovkompleks. Det vil stadig væk for ungdommens vedkommende være sådan, at den vil være afhængig af en række udefra kommende faktorer. Det vil stadig

[Berlau]

væk være sådan, at en stor del af ungdommen kommer til at finansiere sig og sin uddannelse gennem banker og finansieringsinstitutter – til skade for den tilværelse, de skal leve i fremtiden. Derfor kan man sige, at det er en glædens dag, men det er så sandelig også en sorgens dag, for alternativet havde egentlig været ganske klart og logisk.

Det forslag, Fælles Kurs har fremsat i tidligere tid her i Folketinget, ville have sørget for, at alle var kommet til at stå lige, at alle havde fået en rimelig økonomisk dækning under uddannelsen, og at ingen bagefter var kommet i lommerne på bankerne og dermed i evig trældom.

Derfor er den del af seancen, som i dag hedder nye forvirrede regler, ikke det, der skal knytte sig til glædens dag. Fælles Kurs vil alligevel stemme for lovkomplekset ud fra nogle betragtninger, som hører til glædens dag, nemlig at der på trods af vores bekymringer omkring det her er nogle forbedringer i forslaget. Men det skal siges, at der havde været en anden vej og en bedre vej at gå, både til fordel for samfundet og bestemt til fordel for de enkelte unge mennesker.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Vi har nu hr. Erling Olsens ord for, at hvis Socialdemokratiet havde været i regering, havde man ikke brugt en øre på dette formål. Det håber jeg at alle uddannelsessøgende husker ved næste valg. Det er altså kun, når Socialdemokratiet er i opposition, de er villige til at bruge penge til glæde for de studerende. Og det er også kun, når Socialdemokratiet er i opposition, det kan lade sig gøre, for når de er i regering, bruger de pengene til alt muligt andet.

Jeg synes ikke, det er rimeligt at sige, at vi bare kunne have lavet forlig på grundlag af Socialdemokratiets forslag. Vi har gjort alt, hvad vi kunne, i halvandet år for at appellere til især Socialdemokratiet: Kunne vi dog ikke tale om noget, der kostede noget mindre? Kunne vi dog ikke i stedet tale om noget, der nærmede sig de socialdemokratiske tanker? Dem har vi flere gange sagt at vi da gerne ville kigge på, hvis vi på den måde kunne undgå denne store udgift. Men det ville man ikke.

Hr. Jørgen Estrup siger, at vi var fornærmede, og at vi er umodne. Nej, hr. Jørgen Estrup. Vi er bare ærgerlige over det elendige overbud,

der har været i denne sag. Hr. Jørgen Estrup har overhovedet ikke været villig til at lytte til regeringen på et eneste punkt. Det er der nu bevis for, for på hvilke punkter er der lavet om på hr. Jørgen Estrups forslag? Der er lavet om på det sådan, at det er blevet flere hundrede millioner kroner dyrere.

Det vil sige, at hr. Jørgen Estrup altså har bøjet sig mod SF og derved totalt har vendt ryggen til regeringen og overhovedet ikke været til at snakke med for regeringen. Det er meget symbolsk, at den sidste forhandling i mit kontor endte med, at jeg lige så godt kunne gå ud og læse avis, for man var bedøvende ligeglad med, hvad regeringspartierne mente om sagen.

Hr. Jørgen Estrup har ikke været åben over for regeringen. Han har logret for SF. Han har i den sidste fase givet 300 mio. kr. ekstra, og så siger han, at det er, fordi vi er sure osv. Jeg har været villig til næsten hvad som helst bare for at spare et beløb, uanset hvor lille. Det ved hr. Jørgen Estrup. Der har jo været mange faser i denne sag. Så når han bøjer sig mod SF i stedet for mod regeringen, har han altså ikke grund til at undre sig over, at vi er lidt ærgerlige.

Der er naturligvis elementer i forslaget, vi er tilfredse med. Jeg er glad for, at klippekortsystemet trods alt på en eller anden måde står tilbage. Det er meget populært blandt de studerende, og det er en model, som garanteret vil holde i mange, mange år, og som jeg tror andre lande vil efterligne. Der er i hvert fald adskillige, som har anmeldt deres interesse for at studere det nye danske klippekortsystem.

Vi er selvfølgelig også glade for, at de studerende får en mindre gældsbyrde. Vi er glade for, at der trods alt også efter hr. Erling Olsens bemærkninger her på talerstolen er noget, der i hvert fald skal opfattes som en vis stramning, når det gælder studietiden. Jeg skal gøre alt, hvad jeg kan, for at leve op til de intentioner om stramning af studietiderne, hr. Erling Olsen her nævnte, og som jeg også tror hr. Jørgen Estrup støttede, selv om han ikke gjorde det så detaljeret.

Så der er da ting, vi er glade for, men vi synes, at det er urimelig dyrt, og vi synes især, at de rentelette lån er forkerte. Vi synes, at man burde betale noget mere tilbage, og at renten burde være anderledes.

Dette synspunkt får man inderlig støtte til, hvis man kigger over Øresund til Sverige, hvor

[Undervisnings- og forskningsministeren]

man i øjeblikket har det sådan, at stipendierne ligger på 7.690 kr. om året og studielånene på 33.466 kr., alt i alt godt og vel 41.000 kr. i stipendium plus lån. Dette er den svenske ordning, og det er den, man nu sætter en lille bitte smule op, så det koster 300 millioner svenske kroner. Men i Danmark, hvor vi i forvejen har en langt bedre løsning, sætter vi det op med det firdobbelte. Det er ikke rationelt. Det er ikke socialpolitik. Det er stemmefiskeri – undskyld, at jeg siger det, men tingene skal jo siges rent ud.

Hvis man sammenligner med folkepensionister, er de uddannelsessøgende nu kommet op over folkepensionisterne. Jeg ved ikke, om det var meningen. Det er ikke, fordi vi ikke har været flinke ved folkepensionisterne. De fik jo en stor julegave. Men her lykkes det altså at banke uddannelsessøgende endnu højere op. Jeg ved ikke, om det er helt rimeligt over for de ældre medborgere her i landet. Det synes jeg personlig ikke at det er.

Det hele er simpelt hen kommet for højt op, det er blevet for dyrt, og det er regeringspartierne ikke spor bange for at sige. De unge ved nemlig godt, at de, der skal betale den slags solideri, er de unge selv.

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Det er jo aldrig nemt at erkende, at man er fornærmet. Jeg synes derimod, undervisningsministerens egen historie om avislæsningen meget klart viste, hvordan nogle af forhandlingerne er forløbet.

Jeg synes, undervisningsministeren gør sig skyldig i én stor fejl, nemlig den almindelige spredning af forvirring omkring tal. Det er ingen kunst at sprede en række tal ud over et forslag, som ikke kan dokumenteres. Undervisningsministeren ved ligesom vi andre, at på en række punkter måtte ministeriet sige: Vi ved ikke, hvad dette koster. På andre punkter har undervisningsministeren ikke kunnet kende forslagene før for to dage siden, og derfor er de såkaldte 200 mio. kr. selvfølgelig grebet totalt ud af den blå luft.

Jeg vil ikke fortsætte debatten. Jeg synes, man skal erkende – det er det, sagen drejer sig om – at regeringspartierne og Det Radikale Venstre prioriterer forskelligt: Regeringspartierne prioriterer Storebæltsbro, forsvarret og andre ting højere. Vi lægger først og fremmest vægt på uddannelse i denne sammenhæng.

(Kort bemærkning).

Rahbæk Møller (SF):

Jeg vil blot sige til undervisnings- og forskningsministeren, at hvis han vil gøre SF den tjeneste at rejse rundt med den tale under den valgkamp, der forhåbentlig snart kommer, vil det sandelig ikke genere os, tværtimod.

Men jeg vil samtidig sige, at det er historieforfalskning, ministeren kører med. Det er tre partier, der står sammen om det her. Det er ikke SF, der jager nogen rundt i manegen. Det er tre partier, der har samarbejdet godt og fået det her op at stå.

Det er ikke rigtigt, når ministeren siger, at nu får en studerende det bedre end en enlig folkepensionist. En enlig folkepensionist med det store skattefradrag har stadig væk væsentlig mere til rådighed end en studerende.

(Kort bemærkning).

Pia Kjærsgaard (FP):

Jeg kan godt forstå, at undervisningsministeren er vred over, at det her forslag bliver vedtaget, at der nu er tre partier, der i fællesskab har sørget for, at skatten stiger yderligere. Jeg kan også godt forstå, at man skælder Socialdemokratiet og SF ud. Nu har jeg hørt på undervisningsministerens indlæg et par gange, hvor jeg synes at undervisningsministeren helt berettiget har gjort meget ud af at klandre Det Radikale Venstre for det her forslag. Det synes jeg er ret og rimeligt. Jeg kan godt forstå undervisningsministeren. Jeg har det selv nøjagtig på samme måde over for Det Radikale Venstre, også i mange andre sager.

Men så må jeg henlede undervisningsministerens opmærksomhed på, at i et interview i dagbladet B.T. i fredags med den konservative finansminister, der bekendtgjorde, at han var dybt konservativ, udtrykte finansministeren også, at han håbede på, at der ville opstå et flertal alene mellem regeringspartierne og Det Radikale Venstre, for det var så besværligt med Fremskridtspartiet i øjeblikket.

Det er bare til erindring for undervisningsministeren, at der altså i regeringspartierne er ledende ministre, der har en totalt anden opfattelse af Det Radikale Venstres indflydelse på regeringssamarbejdet, end undervisningsministeren har.

[Pia Kjærsgaard]

Jeg skal for fuldstændighedens skyld sige, at jeg er meget enig med undervisningsministeren og meget uenig med den dybt konservative finansminister.

(Kort bemærkning).

Connie Hedegaard (KF):

Man må dog tro, at der er grænser for Fremskridtspartiets hykleri. Jeg ved ikke, om fru Pia Kjærsgaard har læst sit eget partis betækningsbidrag. Fremskridtspartiet har lavet et betækningsbidrag, hvori det gør opmærksom på, at det går ind for 48.000 kr. i studieløn til samtlige studerende i alle de år, de studerer i. Så lad være at stå her og tale om skattetryk! Det er mildest talt dyrere end det, selv SF er gået med til her.

(Kort bemærkning).

Pia Kjærsgaard (FP):

Så skal jeg bede fru Connie Hedegaard om at læse betækningsbidraget fuldstændig igenem. Vi går samtidig ind for en adgangsbe- grænsning, fru Connie Hedegaard, på en helt anden måde, end regeringspartierne gør.

Men lad nu være med, fru Connie Hedegaard, at lægge Dem alt for meget ud med Fremskridtspartiet i denne sag. Det synes jeg ærlig talt ikke er rimeligt. Det er nok, at finansministeren gør det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslaget

vedtoges med 65 stemmer (S, SF, RV og FK) mod 49 (KF, V, CD, FP, KRF og Steenholdt (Grønl.)).

Første næstformand (Knud Østergaard):

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Tredje behandling af lovforslag nr. L 210:

Forslag til lov om ændring af lov om indkomstbeskatning af aktieselskaber m.v. (Almennyttige foreningers fritagelse for selvangivelsespligt).

Af skatteministeren (Fogh Rasmussen).

(Fremsat 17/2 88. Første behandling 3/3 88. Betænkning 16/3 88. Anden behandling 22/3 88).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 115 stemmer.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Anden (sidste) behandling af beslutningsforslag nr. B 30:

Forslag til folketingsbeslutning om gratis læge- og medicinhjælp til pensionister.

Af Jørgen Tved (FK) m.fl.

(Fremsat 29/10 87. Første behandling 17/11 87. Betænkning 17/3 88).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Ændringsforslaget sattes først til forhandling.

Forhandling

Jørgen Tved (FK):

Det skal ikke være nogen hemmelighed, at specielt de ændringsforslag, der er stillet af SF i denne sag, kan undre os en lille smule. Vi havde egentlig regnet med, at når det ikke var slikkepinde, der skulle udleveres, men medicin, var SF i hvert tilfælde med på holdet, hvad angår at gøre det lidt lettere for vore pensionister. Det vil SF altså ikke. Man er åbenbart bange for, at der skal blive et for stort medicinforbrug, og det vil vi naturligvis vide at fortælle SF ved passende lejligheder.